

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

**PŘEHLED VÝZKUMŮ**  
**47**

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

## PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.  
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

**Předseda redakční rady**  
**Head of editorial board**

Pavel Kouřil



**Redakční rada**  
**Editorial board**

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,  
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veličák

**Odpovědný redaktor**  
**Editor in chief**

Jaroslav Tejral

**Výkonná redakce**  
**Assistant Editors**

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,  
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdla

**Adresa redakce**  
**Address**

Archeologický ústav AV ČR  
Královopolská 147, 612 00 Brno  
E-mail: [pv@iabrno.cz](mailto:pv@iabrno.cz)  
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)



97220/07

07220/07

**Obrázek na obálce**  
**Cover illustration**

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

**Vychází jednou ročně/Published yearly**

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

**Tisk/Print** Bekros

**Pokyny pro autory na internetové stránce**  
**Instructions to authors on internet pages**

<http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>

9395458

# ZPRÁVY O ČINNOSTI

## REPORTS

## BERICHTE

### SEZONA 2005 V ARCHEOLOGICKÉM ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR BRNO

Výzkum vytyčených problémových okruhů raných evropských a světových dějin byl v roce 2005 orientován jak na teoretické vyhodnocení a zveřejnění dosud získaných poznatků, tak na nové terénní akce k aktuálním tématům.

Studium starší doby kamenné a paleoetnologie vedle pokračujícího zpracování výzkumů z počátečních a vrcholných fází mladšího paleolitu (Bohunice, Dolní Věstonice) v širší míře upřelo svoji pozornost na nové terénní objevy (mladý paleolit – Boršice, Dolní Věstonice, Jarošov, Napajedla; mezolit – Okrouhlík na Děčínsku). Za široké mezinárodní účasti byly publikovány dvě monografie o klasických lokalitách lovců mamutů na jižní Moravě (J. A. Svoboda, P. Škrdla), v případě prvního z titulů šlo o vyhodnocení nálezové nejbohatší části sídelního komplexu Pavlov I. Problematice počátku mladého paleolitu se též věnoval z Ústavu editovaný soubor článků v časopisu „Antropologie“. V rámci prací na dlouhodobém projektu průzkumu egyptské oázy Baharija společně s Egyptologickým ústavem Filosofické fakulty University Karlovy v Praze došlo k vyhodnocení osídlení oázy ve středním paleolitu (Svoboda, J.: *The Middle Paleolithic of Southern Bahariya Oasis, Western Desert, Anthropologie* 42, 2004, 227–241).

Pokračování výzkumu římského sídelního a fortifikačního areálu na „Hradisku“ u Mušova přineslo velmi zajímavé informace o jeho intenzivním využití domácím germánským obyvatelstvem bezprostředně po opuštění celého komplexu římskou posádkou, ale i o konstrukčních detailech opevňovacího systému lokality. Teoretická vyhodnocení byla směřována jak na dílčí problémy mušovské sídelní aglomerace (římské objekty v trati „Neurissen“), tak na celkové shrnutí současných vědomostí o římských aktivitách severně od středního Dunaje. Do tisku byla též připravena sborníková monografie, snažící se ve více než dvaceti příspěvcích postihnout otázky vývojových změn, resp. kontinuity v rámci vybraných tematických okruhů z doby římské a stěhování národů, včetně klimatologie (Tejral, J., Pieta, K., Hrsg.: *Gentes und das Imperium an der Donau – Die Fragen der Kontinuität und Diskontinuität. Spisy Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v tisku, cca 250 str.*).

Na objasnění dějin Moravy a středního Podunají na počátku středověku se zaměřila obsáhlá studie J. Tejrala, vyčleňující specifickou skupinu langobardských nálezů konce 5. a 6. věku (Tejral, J.: *Zur Unterscheidung des vorlangobardischen und elbgermanisch-langobardischen Nachlasses*. In: Pohl, W., Erhart, P., Hrsg., *Die Langobarden, Herrschaft und Identität. Österreichische Akademie der Wissenschaften, Forschungen zur Geschichte des Mittelalters, Band 9, Wien*

2005, 103–200). Práce je zároveň výsledkem zapojení Ústavu do francouzského projektu „Le pays transdanubien entre l'Empire romain, l'Empire franc et Byzance (Ve-IXe siècles)“ v rámci Programme international de cooperation scientifique. Dále rozšiřován a revidován byl soupis nejstarších slovanských lokalit s keramikou pražského typu na Moravě.

Činnost Střediska pro slovanskou a časně středověkou archeologii se koncentrovala na přípravu publikací odkrýtvů na některých klíčových nekropolích 8.–10. století v moravském prostoru (Dolní Věstonice – Pisky, Mikulčice – trojlodní bazilika a okrajová pohřebiště, Mutěnice, Nechvalín, Průšánky, Slavonín u Olomouce, Stěbořice). V rámci obnoveného soustavného terénního výzkumu mikulčického hradiště zde bylo zjištěno nové, dosud neznámé pohřebiště na předhradí (plocha v „Těšickém lese“). K problematice raně středověkých elit střední Evropy byl Ústavem jako jeden z výstupů mezinárodního projektu „Moravia magna“ pod patronací Union académique internationale Bruxelles a Union internationale des sciences préhistoriques et protohistoriques vydán obsáhlý tematický sborník. Další dva vydané svazky ediční řady „Studien zum Burgwall von Mikulčice“ se pak zabývaly jednak topografií jednotlivých ploch, na mikulčickém hradišti zkoumaných v letech 1954–1992, jednak osídlením a přírodním prostředím v zázemí nejvýznamnějších velkomoravských center (dendrochronologie a paleoekologie, antropologie obyvatelstva a vývoj osídlení údolní nivy v širším prostoru hradišť v Mikulčicích, Břeclavi – Pohansku a Starém Městě – Uherském Hradišti).

Z výsledků studia vybraných problémů moravskoslezského pravěku je možno uvést dokončení rukopisu souhrnné práce o výšinné osadě badenské kultury pozdní doby kamenné v Hlínku nebo pokračující práce na zveřejnění některých dalších výzkumů (např. neolitické osady v Mohelnici, mohylníku doby bronzové v Boroticích, pohřebiště lužických popelnicových polí v Malých Hošticích apod.).

V návaznosti na příslušná ustanovení zákona č. 20/1987 Sb. O státní památkové péči v platném znění vydal Ústav v roce 2005 pro orgány státní správy a další veřejné i soukromé instituce a osoby celkem na 330 písemných odborných posudků a vyjádření ve věci ochrany archeologických lokalit a archeologických kulturních památek. Mezi nejzávažnější náležela série vyjádření k archeologickým pozůstatkům jihlavského středověkého hornictví 13. století, zachyceným při stavební činnosti ve Starých Horách u Jihlavy, či k investorem ničenému pravěkému sídlišti ve Slavoníně na Olomoucku. V souladu se zákonem č. 20/1987 Sb. byly realizovány také více než čtyři desítky záchranných výzkumů a prospekčních akcí na archeologických lokalitách ohrožených plánovanou stavební činností.

Ve vlastních publikačních řadách nebo v kooperaci s dalšími vědeckými institucemi vydal Archeologický ústav AV ČR Brno, roku 2005 celkem sedm titulů:

Archaeologia historica 30. Ed. Nekuda, V., Měřínský, Z., Kouřil, P. Sborník příspěvků přednesených na XXXVI. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na architekturu a archeologické památky (movité i nemovité) a ochranu kulturního dědictví, Telč, 20.–24. září 2004. Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Archeologický ústav AV ČR v Brně. Brno 2005, 527 str. ISSN: 0231-5823, ISBN: 80-7275-056-9 MVS, 80-86023-65-6 ARÚB.

Kouřil, P., Edt.: Die frühmittelalterliche Elite bei den Völkern des östlichen Mitteleuropas (mit einem speziellen Blick auf die großmährische Problematik). Materialien der internationalen Fachkonferenz, Mikulčice, 25.–26. 5. 2004. Spisy Archeologického ústavu AV ČR, Brno, Band Nr. 25, Brno 2005, 379 str. ISBN: 80-86023-69-9.

Poláček, L., Hrsg.: Studien zum Burgwall von Mikulčice, Band 6. Spisy Archeologického ústavu AV ČR, Brno, Band Nr. 23, Brno 2005, 635 str. ISBN: 80-86023-31-1.

Poláček, L. – Marek, O.: Grundlagen der Topographie des Burgwalls von Mikulčice. Die Grabungsflächen 1954–1992. Studien zum Burgwall von Mikulčice, Band 7, Hrsg. L. Poláček. Spisy Archeologického ústavu AV ČR, Brno, Band Nr. 24, Brno 2005, 358 str., Bei-  
lage Nr. 1. ISBN: 80-86023-57-5.

Přehled výzkumů 46. Red. Gregorová, D., Komoróczy, B., Procházka, R., Šebela, L., Škrdla, P. Archeologický ústav AV ČR, Brno. Brno 2005, 343 str. ISSN: 1211-7250, ISBN: 80-86023-71-0.

Svoboda, J. A., ed.: Pavlov I – Southeast. A Window Into the Gravettian Lifestyles. The Dolní Věstonice Studies, Vol. 14. Academy of Sciences of the Czech Republic, Institute of Archaeology at Brno, Polish Academy of Sciences, Institute of Systematics and Evolution of Animals, Brno 2005, 500 str. ISBN: 80-86023-67-2.

Škrdla, P.: The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River. The Dolní Věstonice Studies, Vol. 13. Academy of Sciences of the Czech Republic, Institute of Archaeology at Brno, Brno 2005, 229 str. ISBN: 80-86023-70-2.

Jako nedílnou součástí výzkumných prací Ústav roku 2005 realizoval nebo spolupřátal celkem tři mezinárodní konference za účasti celé řady zahraničních badatelů:

„Das wirtschaftliche Hinterland der frühmittelalterlichen Zentren“ – mezinárodní kolokvium, Ústavem pořádané ve dnech 25.–27. května 2005 na vlastní výzkumné základně v Mikulčicích (35 účastníků, z toho 21 zahraničních badatelů z Maďarska, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska, odezveno zde celkem 25 referátů s bohatou diskusí, součástí kolokvia byla dále exkurze ke kapli sv. Margity v Kopčanech a na hradisko Pohansko u Břeclavi).

„Otázky neolitu a eneolitu“ – Ústavem spolu s Moravským zemským muzeem v Brně pořádané 24. pracovní setkání badatelů zaměřených na problematiku neolitu a eneolitu ve středoevropském prostoru, Rosice, 17.–20. října 2005 (cca 80 účastníků, z toho 26 zahraničních z Německa, Polska, Rakouska, Slovenska a Velké Británie, předneseno 42 referátů, celodenní exkurze po archeologických lokalitách na trase Rosice – Oslavany – Neslovice – Hlína – Dolní Kounice).

18. Internationales Symposium "Grundprobleme der frühgeschichtlichen Entwicklung im mittleren Donauraum" na téma "Barbare im mittleren Donauraum – Zum Wandel ihrer Identitäten". Dalšími spolupřáteli Österreichische Akademie der Wissenschaften Wien, Institut für Ur- und Frühgeschichte der Universität Wien, Archeologický ústav SAV v Nitře, Regionální muzeum v Mikulově a Archäologisches Institut der Universität zu Köln, Abt. Archäologie der Provinzen; Mikulov, 5.–9. prosince 2005 (39 účastníků, z toho 28 zahraničních badatelů z Maďarska, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska, 28 referátů, exkurze).

Z popularizačních aktivit Ústavu lze za nejvýznamnější akci považovat slavnostní otevření Archeoparku na pravěkém a slovanském hradišti Chotěbuz – Podobora u Českého Těšína dne 16. 11. 2005. Hradiště je dlouhodobě zkoumáno Archeologickým ústavem AV ČR v Brně ve spolupráci s Muzeem Těšínska v Českém Těšíně; výstavba Archeoparku, podpořená z valné části prostředky Evropské unie, vycházela především z archeologických poznatků slovanského období 8.–10. století. Základní ideou Archeoparku je instruktivní prezentace vědeckých poznatků o této významné lokalitě nejširší veřejnosti.

*Jiří Doležel*